

A MEZŐGAZDASÁGI CELLULÓZNYÁR-TERMESZTÉS ÚJ FELADATAI

ERDŐS LÁSZLÓ

Az 1966-ban indult cellulóznyár-termesztési program eredményeként, az 1978. évben az állami gazdaságok 24 100 ha, a mg. termelőszövetkezetek 60 800 ha, összesen 84 900 ha nyártelepítéssel rendelkeztek, ami az összes nyárterület 56,2%-át teszi ki. Az első telepítések már vágásérettek. A VI. ötéves tervidőszak folyamán a fenti nyárterületből az állami gazdaságokban 30%, a termelőszövetkezetekben pedig 22% került véghasználatra. Az elmúlt 15 év lehetőséget ad a cellulóznyár-termesztési gyakorlatunk értékelésére és bírálatára.

A cellulóznyárasok ültetvényszemlélettel létesültek, amit az akkori telepítési egységárak is elősegítettek. Időközben fokozatosan háttérbe szorult az intenzív termesztés, a gondos talaj-előkészítés, nyesések, ápolások végzése. Hátrányosan hatott a felhasznált szaporítóanyag minőségénél bekövetkezett visszaesés és a beszerzési bizonytalanság. Ezek az okok elsősorban a telepítési egységár hiányosságaira vezethetők vissza, az elszámolóárak nem követték a termelési költségek változásait. Kevés tapasztalat állt rendelkezésre az intenzív klónok állománynevelésére, véghasználati korára vonatkozóan. A nevelővágások hiánya vagy késedelmes elvégzése, nagymértékben befolyásolta az összfatermés mennyiségét, egyben kedvezőtlenül hatott a faállomány egészségi állapotára is. Az ERTI-nek (dr. Simon Miklós) a bátyai mgtsz-ben folytatott kísérletei igazolták, hogy kellő növőtér hiányában a folyónövedék akár 50%-kal is visszaeshet. A cellulóznyárasok fatermésének tervezési bizonytalansága elsősorban az erdőnevelés hiányosságaira vezethető vissza.

A fakitermelő kapacitás megteremtésére jelentős erőfeszítéseket fordítottak az állami gazdaságok. A többi ágazathoz hasonlóan, a fakitermelésnél is korszerű, nagyüzemi technológiák kerültek előtérbe. Az elaprózottság és az alacsony fatömeg-koncentráció a különböző fakitermelési technológiáknak és szervezési formáknak széles skáláját igényli. Az állami gazdaságok fakitermelő kapacitása további 4—5 társulás (fakitermelő gépsor) létrehozásával várhatóan kielégíti a kitermelési feladatokat. A termelőszövetkezetek e tekintetben sokkal hátrányosabb helyzetben vannak, ezért fakitermelési lehetőségeiket csak részben merítik ki. További erdészeti társulások és kooperációk kialakulása hozhat előrelépést ezen a téren.

A véghasználatok után jelentkező felújítási munka további bonyolult és eszközigenyes feladatot jelent a mezőgazdasági nagyüzemek számára. A tervezési adatok szerint a nyárral felújítható terület — elsősorban termőhelyi okokból — 25—40%-kal csökken. A népgazdaság távlati faellátását kisebb területen csak a termesztés intenzív eljárásainak kiszélesítésével lehet megoldani. A következő vágásfordulóban szükséges mindazon tapasztalatok felhasználása és továbbfejlesztése, amelyek a gyorsan növekvő fafajok termesztésénél már rendelkezésre állnak.

A biológiai alapok szélesítéséhez újabb fajtákra (klónokra) van sürgős igény. Kívánatos volna, ha a felújításokhoz az adott termőhelynek és klímának megfelelő, nagyobb fajtaváltozat állna rendelkezésre. A nyárfatermesztés élvonalában álló belga és holland klónok szélesebb körben még ismeretlenek. A mélygödör-fúrásos telepítési forma lehetőséget nyújt az eredményes nyárfatermesztéshez azokon a termőhelyeken, ahol korábban csak szerény növedék volt elérhető. Az eddigi tapasztalatok szerint a többletráfordítás költségei bőven megtérülnek. Az erdők műtrágyázása a skandináv államokban már közel két évtizede folyik. Figyelmet érdemel, hogy az utóbbi években Lengyelország és az NDK is jelentős befektetéseket végez ezen a téren. A műtrágyázott erdőterület Lengyelországban (1978) 1,2 millió ha, az erdőterület 14⁰/₀-a, az NDK-ban pedig 700 ezer ha, az erdőterület 26⁰/₀-a volt. Lengyelország 1981—85 között további 1 millió ha műtrágyázását irányozta elő. A mezőgazdasági szektorban rendelkezésre álló szerves trágya (szilárd és híg) ésszerű felhasználása jelentősen növelhetné a nyárasok hozamát. Ugyancsak előrelépés szükséges a vegyszeres gyomirtás területén is.

Az erdőnevelési hiányosságokon okulva, célszerűnek látszik a telepítési hálózat növelése, a jobb adottságú termőhelyeken pedig az előhasználat nélküli, 30—40 m² növényterület véghasználati hálózat bevezetése. A vágásérett cellulóznyárasok folyó- és átlagnövedék-adataiból a külföldi szakirodalommal egybevetés megállapítható, hogy az intenzív klónok vágásérettiségi kora 12—14 év. Mind az említett véghasználati kornak, mind az intenzív fatermesztés igényeit kielégítő előhasználatoknak az erdőgazdasági üzemtervekben való érvényesítése a jövő feladata.

A racionális földhasználat, illetve a hazai erőforrások maximális kihasználása érdekében kutatások szükségesek a nyárfatermesztés gazdaságosságára vonatkozóan. Az utóbbi faárrendezések ugyanis versenyképessé tették a nyárfatermesztést a gyengébb adottságú, mezőgazdasági művelésű területek nyereségszintjével szemben. Gazdaságossági kalkulációk elősegíthetnék különböző művelésű területeknek a fatermesztésbe történő bevonását.

A gyorsan növekvő fafajok iránt világszerte megnyilvánuló érdeklődés indokolja, hogy a nyár mellett egyéb fafajok (akác, éger, nyír stb.) ültetvényszerű termesztésére is kezdeményezés történjék. A tudományos-technikai forradalom vívmányai a magyar mezőgazdaságban kiemelkedő fejlődést eredményeztek. Ehhez a fejlődéshez az adottságok és lehetőségek a hazai erdőgazdálkodás számára is megvannak. A népgazdaság távlati faellátása valamennyi erdőgazdálkodást folytató szektor közös és összehangolt munkáját igényli.

RCW—3 trágyaszóró

FFT tárcsa